

Quintum præceptum.

Non occides.

I. Magna illa, quæ pacificis hominibus proposita est, felicitas, quoniam filii Dei vocabuntur,¹ Pastores maxime commovere debet, ut præcepti hujus disciplinam fidelibus diligenter, accurateque tradant; nam ad conciliandas hominum voluntates nulla melior ratio iniri potest, quam si ejusmodi præcepti lex, recte explicata, ab omnibus ita, ut oportet, sancte servetur: quoniam tum sperare licet, ut summa animi consensione conjuncti homines concordiam et pacem maxime colant.

Sed quam necesse sit præceptum hoc explicari, ex eo perspicitur, quod, immensa illa universæ terræ inundatione facta, hoc unum in primis est, quod Deus hominibus interdixit: Sanguinem, inquit, requiram animarum vestrarum de manu cunctarum bestiarum: et de manu hominis.² In evangelio etiam, quæ primum veteres leges a Domino explicatæ sunt, in iis hæc prima est, de qua apud sanctum Matthæum ita scriptum est: Dicitum est enim, Non occides: et reliqua, quæ hac de re eo ipso loco deinceps commemorantur.³

Fideles præterea attente, libenterque præceptum hoc audire debent; si enim ejus vis spectatur, ad vitam cujusque tuendam valet: quoniam iis verbis, Non occides, homicidium omnino interdictum est. Itaque singuli homines tanta cum voluptate animi illud accipere debent, perinde ac si, ira Dei proposita, gravissimisque aliis pœnis, nominatim prohibitum sit, ne quis eorum lædatur: ergo ut præceptum hoc auditu jucundum est, ita ejus peccati cautio, quod præcepto prohibetur, jucunditatem habere debet.

2. CUM autem hujus legis vim Dominus explicaret, in eo duo contineri ostendit: alterum, ne occidamus, quod a nobis fieri vetitum est; alterum, quod facere jubemur, ut concordia amicitia, charitateque inimicos complectamur, pacem habeamus cum omnibus, cuncta denique incommoda patienter feramus.

Duplex pars præcepti: affirmativa et negativa.

Explicatio hujus præcepti utilis,

necessaria,

fidelibus auditu jucunda.

¹ Matth. V. 9. — ² Gen. IX. 5. — ³ Matth. V. 21.

IN eo autem, quod cædes prohibetur, illud primum docendum est, quæ cædes sint ejusmodi, quæ hac præcepti lege non vetentur; nam, bestias occidi, prohibitum non est: quoniam, si illis vesci, a Deo hominibus est concessum, fas item est, illas occidi; qua de re ita S. Augustinus: Cum audimus, inquit, Non occides, non accipimus hoc dictum esse de fructetis, quia nullus eis sensus, nec de irrationabilibus animalibus, quia nulla nobis ratione sociantur.¹

Alterum permissum cædis genus est, quod ad eos magistratus pertinet, quibus data est necis potestas, qua, ex legum præscripto, judicioque, in facinorosos homines animadvertunt, et innocentes defendunt; quo in munere dum juste versantur, non modo ii cædis non sunt rei, sed huic divinæ legi, qua cædes vetatur, maxime obediunt. Cum enim legi huic finis is propositus sit, ut hominum vitæ, salutique consulatur, magistratum item, qui legitimi sunt scelerum vindices, animadversiones eodem spectant, ut, audacia, et injuria suppliciiis repressa, tuta sit hominum vita. Quare David: In matutino, inquit, interficiebam omnes peccatores terræ: ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.²

Qua ratione ne illi quidem peccant, qui justo bello, non cupiditate, aut crudelitate impulsus, sed solo publicæ utilitatis studio, vitam hostibus adimunt.

Sunt præterea ejusmodi cædes, quæ nominatim jussu Dei fiunt. Levi filii non peccaverunt, qui una die tot millia hominum occiderunt; qua cæde facta, sic ad eos locutus est Moyses: Consecrastis manus vestras hodie Domino.³

Neque vero hujus præcepti reus est, qui non sponte, neque meditato, sed fortuito hominem occidit; qua de re in Deuteronomii libro ita est: Qui percusserit proximum suum nesciens, et qui heri et nudiustertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur: sed abiisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna cædenda, et in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumque lapsus de manubrio amicum ejus percusserit, et occiderit.⁴ Hæ cædes ejusmodi sunt, quæ quia non voluntate, neque de industria inferuntur, propterea non

3. *Hoc præcepto non prohibentur cædes animalium,*

reorum a magistratibus,

hostium a militibus,

item cædes a Deo præceptæ,

fortuitæ,

¹ De civ. Dei. I. 20. — ² Psal. C. 8. — ³ Exod. XXXII. 29. — ⁴ Deut. XIX.

omnino in peccatis numerantur; quod S. Augustini sententia comprobatur: Absit enim, inquit, ut ea, quæ aut propter bonum, aut licitum facimus, siquidem præter nostram voluntatem quidquam mali acciderit, nobis imputetur.¹ In quo tamen duabus de causis peccari potest: altera, si quis in re injusta occupatus, hominem occiderit; exempli causa: si quis gravidam mulierem pugno, vel calce percuteret, ex quo abortus sequeretur, fuisset quidem illud præter percussoris voluntatem, non tamen præter culpam, cum illi non liceret ullo modo gravidam mulierem percutere. Altera, si, non omnibus circumspèctis, negligenter, et incaute aliquem occiderit.

defensivæ.

Qua etiam ratione, si quis salutis suæ defendendæ causa, omni adhibita cautione, alterum interemerit, hac lege non teneri satis apparet.

4.
Ceteræ cædes prohibentur,

ATQUE hæc quidem, quas modo commemoravimus, cædes sunt, quæ hoc legis præcepto non continentur, quibus exceptis, reliquæ omnes prohibentur, sive homicidam quis spectet, sive qui occiditur, sive modos, quibus cædes fit.

sive homicidam quis spectet,

Nam quod ad eos pertinet, qui cædem faciunt, nemo plane excipitur, non divites, non potentes homines, non domini, non parentes: sed delectu omni, et discrimine remoto, occidere vetitum est omnibus.

sive qui occiditur,

Si vero ii spectantur, qui interficiuntur, ad omnes hæc lex pertinet, nec quisquam est tam humilis, et abjectæ conditionis homo, quin legis hujus vi defendatur. Neque vero seipsum interficere cuiquam fas est, cum vitæ suæ nemo ita potestatem habeat, ut suo arbitratu mortem sibi consciscere liceat: ideoque legis hujus verbis non ita præscriptum est: Ne alium occidas, sed simpliciter: Ne occidas.

sive modos quibus cædes fit.

Sin autem multiplicem cædis faciendæ modum attendimus, nemo est, qui excipiat; non solum enim suis cuiquam manibus, aut ferro, aut lapide, aut baculo, aut laqueo, aut veneno vitam homini eripere non licet: sed consilio, ope, auxilio, vel alia quacumque ratione id fieri prorsus vetitum est; in quo summa tarditas, stuporque Judæorum fuit, qui crederent, se hoc præceptum servare, si manus tantum a cæde abstinerent; sed homini Christiano, qui, interprete

¹ Ep. XLVII., n. 5; CLIII. c. 6.

Christo, didicit hanc legem spiritualem esse, nempe quæ non manus solum puras, sed animum etiam castum, sincerumque nos habere jubet, illud non satis omnino est, quod illi satis cumulate se præstare arbitrabantur; nam, ne irasci quidem cuiquam licere, in evangelio traditum est, cum dicat Dominus: Ego autem dico vobis: quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, Raca: reus erit concilio. Qui autem dixerit, Fatue: reus erit gehennæ ignis.¹

Ex quibus verbis perspicuum est, eum culpa non carere, qui fratri succenseat, quamvis iram animo inclusam contineat: qui vero ejus iræ significationem aliquam dederit, graviter peccare, at multo gravius, qui non vereatur dure fratrem accipere, et ei convicium facere; et quidem hoc verum est, si nulla subsit irascendi causa; nam iræ causa, quæ a Deo, legibusque conceditur, ea est, cum in eos animadvertimus, qui nostro imperio, potestatique parent, si in eis sit culpa: Christiani enim hominis ira non a carnis sensibus, sed a Spiritu sancto proficisci debet, cum nos templa sancti Spiritus, in quibus Jesus Christus habitat, esse conveniat.²

Multa præterea sunt a Domino tradita, quæ ad perfectam hujus legis rationem pertinent; qualia illa sunt: Non resistere malo: sed si quis te percusserit in dextram maxillam tuam, præbe illi et alteram: et ei, qui vult tecum in iudicio contendere, et tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium: et quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo alia duo.³

Ex his, quæ jam commemorata sunt, animadverti licet, quam proclives sint homines ad ea peccata, quæ hoc præcepto vetita sunt, quamve multi reperiantur, qui, si minus manu, animo saltem scelus committunt. Et quoniam huic tam periculoso morbo remedia in sacris litteris adhibita sunt, Parochi est officium, ea diligenter fidelibus tradere; præcipuum autem illud est, ut intelligant, quam nefarium sit peccatum hominis cædes; idque vel plurimis, maximisque sanctarum litterarum testimoniis perspicui potest; usque enim

¹ Matt. V. 22. — ² I. Cor. VI. 19. — ³ Matt. V. 39. — ⁴ Gen. IV. 10. IX. 16.; Lev. XXIV. 17.

5.
Prohibita etiam iræ cædis causa.

Perfecta præcepti observatio.

6.
Homicidii gravitas.

adeo homicidium detestatur Deus in sanctis litteris, ut a bestiis, hominum cædis pœnam se repetiturum dicat, ac belluam, quæ hominem læserit, occidi jubeat.¹ Neque aliam ob causam a sanguine hominem abhorreere voluit, nisi ut omni ratione a nefaria hominis cæde et animum, et manus abstineret; sunt enim homicidæ humani generis, atque adeo naturæ hostes acerbissimi, qui, quantum in eis est, universum Dei opus evertunt, cum hominem tollant, cujus causa is omnia, quæcumque procreata sunt, se fecisse testatur;² immo vero in Genesi cum prohibitum sit, hominem occidi, quia illum Deus ad imaginem suam, et similitudinem creavit, insignem Deo injuriam is facit, quasique violentas illi manus afferre videtur, qui ejus imaginem e medio tollit.³ Hoc divina animi cogitatione meditatus David, gravissime de sanguinariis hominibus conquestus est illis verbis: Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem;⁴ neque simpliciter dixit, Occidunt; sed, Effundunt sanguinem: quæ verba ad detestabilis illius sceleris amplificationem, immanemque illorum crudelitatem ostendendam protulit; utque declararet in primis, quam præcipites illi diabolico quodam impulsu ad id facinus ferantur, dixit: Veloces pedes eorum.

7.
Eodem præcepto inculcatur caritas,

JAM vero, quæ in hoc præcepto servanda esse Christus dominus jubet, eo spectant, ut pacem cum omnibus habeamus; inquit enim, cum hunc locum interpretaretur: Si offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te: relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum;⁵ et quæ sequuntur. Quæ ita a Parocho explicabuntur, ut doceat, sine ulla exceptione omnes caritate complectendos esse: ad quam in hujus præcepti explicatione fideles, quam maxime poterit, incitabit: quod in eo proximi diligendi virtus maxime elucet.

8.
et virtutes in ea inclusæ,

Cum enim odium hoc præcepto aperte vetetur, quoniam qui fratrem suum odit, homicida est:⁶ certe illud consequitur, ut amoris, et caritatis præceptum detur: cumque hæc

¹ Ex. XXI. 28. — ² Gen. I. 26. — ³ Gen. IX. 6. — ⁴ Psal. XIII. 36. — ⁵ Matt. V. 23. — ⁶ I. Joan. III. 15.

lege de charitate et amore præceptum sit, tum omnium etiam illorum officiorum, atque actionum, quæ charitatem ipsam consequi solent, præcepta traduntur. Charitas patiens est, inquit D. Paulus;¹ patientia igitur nobis præcipitur, in qua nos animas nostras possessuros esse Salvator docet.² Beneficentia deinde caritatis comes est, et socia: quoniam charitas benigna est. Benignitatis autem, atque beneficentiæ virtus late patet, ejusque officium in iis rebus maxime versatur, ut pauperibus suppeditemus res necessarias, cibum esurientibus, sitientibus potum demus, nudos vestiamus; et quo quisque opis nostræ magis indiget, eo in illum plus liberalitatis conferamus; hæc beneficentiæ, et bonitatis officia, quæ per se sunt illustria, eo fiunt illustriora, si inimicis præstentur; ait enim Salvator: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos;³ quod etiam Apostolus monet illis verbis: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi: hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.⁴ Denique, si charitatis legem spectemus, quæ benigna est, omnia quæcumque ad mansuetudinem, lenitatem, aliasque id generis virtutes pertinent, officia colere, ea lege præscribi intelligemus.

nempe patientia,

beneficentia,

mansuetudo et lenitas;

At vero longe omnium præstantissimum officium, quod charitatis plenissimum est, in quo maxime nos exercere convenit, illud est, ut injurias, quas accepimus, æquo animo remittamus, atque condonemus: quod ut plane efficiamus, sæpe nos divinæ litteræ, ut antea dictum est, monent, atque hortantur, cum non beatos solum eos dicant, qui ita prorsus faciunt;⁵ sed erratorum etiam veniam iisdem a Deo datam affirmant:⁶ qui vero hoc ipsum facere negligunt, aut omnino recusant, illam non consequuntur.⁷

9.
injuriarum condonatio;

Sed quoniam ulciscendi libido hominum mentibus fere insita est, Parochus maximam in eo diligentiam ponat, necesse est, ut injuriarum oblivisci, easque remittere Christianum hominem oportere, non doceat solum, sed penitus etiam fidelibus persuadeat. Cumque hac ipsa de re apud

10.
motiva condonationis sæpe proponenda:

¹ I. Cor. XIII. 4. — ² Luc. XXI. 19. — ³ Matth. V. 44. — ⁴ Rom. XII. 20. — ⁵ Matth. V. 4. 9. 44. — ⁶ Eccli. XXVIII. 2.; Matth. VI. 14.; Marc. XI. 25.; Luc. VI. 37.; Eph. IV. 32.; Col. III. 13. — ⁷ Eccli. XXVIII. 1.; Matth. VI. 15.; XVIII. 34.; Marc. XI. 26.

sacros scriptores multa fiat mentio, eos consulat ad refellendam illorum pertinaciam, qui in ulciscendi cupiditate, animo obstinato sunt, atque obfirmato. Argumenta in promptu habeat, quæ illi Patres gravissima, et ad eam rem maxime accommodata pie adhibuerunt. Verum hæc potissimum tria explicanda sunt :

II. Primum est, ut, qui se injuriam accepisse putat, ei maxime persuadeatur, illum detrimenti, aut injuriæ præcipuam causam non fuisse, quem ipse ulcisci cupit. Sic admirabilis ille Job fecit, qui a Sabæis hominibus, a Chaldæis, et a dæmone graviter læsus, nulla tamen eorum habita ratione, ut vir rectus, et homo admodum pius, recte, pieque iis verbis usus est : Dominus dedit, Dominus abstulit.¹ Itaque patientissimi illius viri oratione, et exemplo, Christiani homines sibi persuadeant, quod verissimum est, omnia, quæcumque in hac vita patimur, a Domino, qui justitiæ omnis misericordiæque parens est, et auctor, proficisci. Neque vero ille nos, quæ ejus est immensa benignitas, ut inimicos punit, sed uti filios corrigit, et castigat. Nec profecto, si recte animadvertimus, in hisce rebus homines aliud omnino sunt, nisi ministri, et quasi satellites Dei; et quamquam homo potest male aliquem odisse, pessimeque illi cupere, tamen ei, nisi permissu Dei, nocere nullo modo potest. Hac ratione adductus Joseph, fratrum impia consilia;² sic David injurias sibi a Semei illatas æquo animo tulit.³ Ad hanc item rem illud argumenti genus valde pertinet, quod sanctus Chrysostomus graviter, atque erudite pertractavit, neminem scilicet, nisi a seipso, lædi;⁴ nam qui se injuriose tractatos esse opinantur, si rem recta secum via reputent, comperient profecto, nullam se ab aliis injuriam, aut damnum accepisse; etsi enim, quibus ipsi læduntur, ea extrinsecus eveniunt, tamen se maxime ipsi offendunt, cum animum odio, cupiditate, invidia nefarie contaminant.

13. Alterum est, quod duo præcipua commoda complectitur, quæ ad illos pertinent, qui pio erga Deum studio adducti, injurias libenter remittunt; quorum primum illud est, quod aliena debita remittentibus promisit Deus fore, ut ipsi etiam

¹ Job. I. 21. — ² Gen. XLV. 5. — ³ 2. Reg. XVI. 10. — ⁴ Lib. quod nemo læditur nisi à seipso.

peccatorum veniam impetrent;¹ ex quo promisso, quam gratum illi sit hoc pietatis officium, facile apparet. Alterum commodum est, quod nobilitatem quandam, et perfectionem assequimur : quoniam, condonandis injuriis, quodam modo Dei similes efficimur, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos.²

Postremo, explicanda sunt incommoda illa, in quæ nos tum incidimus, cum injurias, quæ nobis illatæ sunt, condonare nolumus. Itaque Parochus illis, qui sibi in animum inducere non possunt, ut inimicis ignoscant, ob oculos ponat, odium, non solum peccatum grave esse, sed etiam diuturnitate peccandi gravius inhærere. Cum enim is, in cujus animo hic affectus insederit, inimici sui sanguinem sitiit, illius ulciscendi spe plenus, dies, noctesque in perenni quadam mala mentis agitatione ita versatur, ut nunquam a cædis, aut nefariæ alicujus rei cogitatione cessare videatur; quo fit, ut is vel numquam, vel maximo negotio ad id impellatur, ut aut prorsus ignoscat, aut aliqua saltem ex patre injurias remittat; quare merito vulnere comparatur, cui telum infixum hæret. Multa præterea incommoda et peccata sunt, quæ hoc uno odii peccato, quasi vinculo quodam, juncta tenentur; ideoque D. Joannes in hanc sententiam ita dixit : Qui odit fratrem suum, in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat : quia tenebræ obcæcaverunt oculos ejus :³ itaque sæpius labatur, necesse est. Etenim quo pacto fieri potest, ut dicta aliquis, aut facta illius probet, quem oderit? hinc temeraria, et iniqua judicia existunt, iræ, invidiæ, obrectationes, et alia ejusmodi, quibus illi quoque implicari solent, qui aut cognatione, aut amicitia juncti sunt. Itaque sæpe fit, ut ex uno peccato multa existant; neque injuria dicitur, hoc peccatum esse diaboli : quandoquidem ipse ab initio homicida fuit. Quamobrem Dei filius Dominus noster Jesus Christus, cum ipsi mortem Pharisæi afferre cuperent, illos a patre diabolo genitos esse dixit.⁴

Sed præter hæc, quæ dicta sunt, unde sceleris hujus detestandi rationes peti possunt, alia quoque remedia, et ea profecto maxime opportuna, sanctarum litterarum monumentis tradita sunt. Ac primum omnium remedium, et

¹ Matth. VI. 14. — ² Matth. V. 45. — ³ 1. Joan. II. 11. — ⁴ Joan. VIII. 44.

*mercedem
et hono-
rem,*

14.
*tertium,
odii du-
rationem
esse peri-
culis et
peccatis
plenam;*

15.
*efficax
reme-
dium ad-
versus
odium:*

maximum est, Salvatoris nostri exemplum, quod ad imitandum nobis proponere debemus; is enim, cum ne minima quidem peccati suspicio in eum cadere posset, virgis cæsus, spinis coronatus, et cruci denique affixus, eam habuit orationem plenissimam pietatis: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.¹ Cujus aspersionem sanguinis testatur Apostolus melius loquentem quam Abel.² Alterum autem remedium ab Ecclesiastico propositum est, ut mortem atque illum Judicii diem recordemur. Memorare, inquit ille, novissima tua, et in æternum non peccabis; ³ quæ sententia eodem spectat, ac si dicat: illud sæpe etiam atque etiam cogita, brevi fore, ut mortem obeas: proinde, quia tali tempore tibi optatissimum erit, et maxime necessarium, summam Dei misericordiam impetrare, eam tibi ob oculos jam nunc, perpetuoque proponas, necesse est; ita enim fiet, ut immunis illa ulciscendi cupiditas tibi exhauriatur, cum ad misericordiam Dei implorandam nullum aptius, majusve remedium invenias, quam oblivionem injuriarum, et amorem in eos qui te, aut tuos re, aut oratione violarint.

*Christi
domini
exem-
plum,*

*meditatio
mortis.*

¹ Luc. XXIII. 34. — ² Heb. XII. 24. — ³ Eccl. 7. 40.

Sextum præceptum.

Non mœchaberis.

Quoniam viri, et uxoris vinculum arctissimum est, et nihil utriusque jucundius accidere potest, quam intelligere se mutuo quodam et singulari amore diligi; contra, nihil molestius, quam sentire a se debitum et legitimum amorem alio transferri: recte quidem, atque ordine illam, quæ hominis vitam a cæde tuetur, legem hæc quæ de mœchia, sive adulterio est, consequitur, ut sanctam illam, et honorabilem matrimonii conjunctionem, unde magna charitatis vis existere solet, nemo ullo adulterii scelere violare aut dirimere audeat.

Sed tamen in hac ipsa re explicanda cautus admodum sit Parochus, et prudens, et rectis verbis rem commemoret, quæ moderationem potius desiderat, quam orationis copiam; verendum est enim, ne, dum is late, atque copiose nimis explicare studet, quibus modis homines ab hujus legis præscripto discedant, in illarum rerum sermonem forte incidat, unde excitandæ libidinis potius materia, quam restinguendæ illius ratio emanare solet.

SED quoniam hoc præcepto multa continentur, quæ præmittenda non sunt, ea suo loco explicabuntur a Parochis. Ejus igitur duplex vis est: altera, qua disertis verbis adulterium vetatur; altera, quæ eam sententiam inclusam habet, ut animi, corporisque castitatem colamus.

UT autem ab eo, quod prohibitum est, docendi initium sumatur, adulterium est legitimi thori injuria, sive alienus, sive proprius ille sit; etenim si maritus cum muliere soluta rem habet, suum ipse thorum violat; si vero solutus vir alienam cognoscat uxorem, adulterii labe thorus alienus inquinatur.

Hoc vero adulterii interdicto omnia prohiberi D. Ambrosius¹ et Augustinus² auctores sunt, quæcumque inhonesta sunt, et impudica. In hanc sententiam hæc verba accipienda

I.
Post cædis prohibitionem apte proponitur prohibitio mœchicæ.

2.
Cautè explicandum est hoc præceptum.

3.
Duplex pars præcepti: affirmativa et negativa.

4.
Adulterium est legitimi thori injuria.

5.
Simul cum adulterio pro-

¹ De Abrah. l. I. c. 4, n. 25. — ² In Ex. q. 71.